

Filmová a televizní fakulta AMU v Praze

Katedra scenáristiky a dramaturgie

Posudek magisterské diplomové práce teoretické

Autor práce: BcA. Insar Shaken

Název práce: Mafiáni v českém porevolučním filmu

Posudek oponenta

Autor posudku: doc. Marek Vajchr, KSD FAMU

Hodnocení obsahu a výsledné podoby diplomové práce (A/výborně – B/velmi dobře – C/dobře – D/dobře s výhradami – E/dostatečně – F/nedostatečně – nedoporučeno k obhajobě)

Vhodnost zvoleného cíle a přístupu práce B

Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu C

Schopnost kriticky vyhodnotit a použít odbornou literaturu C

Logičnost struktury práce, souvislost jejich kapitol a jejich proporce B

Jazyková a stylistická úroveň práce C

Dodržení citační normy B

Původnost práce, přínos k rozvoji oboru B

Celkové hodnocení práce B

Slovní hodnocení práce

Insar Shaken (=IS) ve své práci zkoumá postavy mafiánů ve třech českých porevolučních filmech z hlediska komplexnosti jejich morální charakteristiky a toho, zda a nakolik tato charakteristika přispívá ke kvalitě analyzovaných snímků. V úvodním oddílu IS představuje prostřednictvím několika namátkových sond, v nichž načrtává některé vybrané, zčásti kontrastní motivy z eticky zaměřených úvah autorů jako David Hume, Sam Harris, Charles Darwin či Hannah Arendt, své pojetí „utilitaristické teorie morálky“. To, co se v dějinách filosofie a psychologie tím či oním způsobem spojuje s termínem utilitarismus, je ovšem

natolik rozsáhlým a zvrstveným fenoménem, že i postižení jeho základních obrysů by dalece přesáhlo formát bakalářské práce, nota bene věnované především analýze určitých aspektů zvoleného filmového žánru. ISův výměr „utilitaristické morálky“ tedy vnímáme jako autorův pokus o nalezení minimálního opěrného bodu pro další úvahy spjaté s analýzou tří vybraných snímků – bodu, který by zajisté bylo možné z té či oné strany kriticky zviklat. Sám IS ostatně zjišťuje – a je to možná nejcennější nález jeho úvodu –, že „nacházet právě jisté předpisy pro morálku je spíše odsouzené k tomu být problematické“.

IS věnuje pozornost třem tápavým pokusům novější české kinematografie přispět do bytostně amerického žánru mafiánského filmu. Srovnání je tu nevyhnutelné a to, že české filmy z něj nevycházejí slavně, se jeví jako vcelku nepřekvapivé. Na otázku, v čem české „imitace“ selhávají, ISova práce podává jednu z možných odpovědí. Ze všech myslitelných parametrů filmového díla se soustředí takřka výhradně na „charakterový“ profil hlavních postav, jejichž eticky značně ambivalentní auru případně označuje za jednu z podstatných příčin divácké přitažlivosti ikonických snímků žánru. Řečeno ve zkratce, IS ukazuje, že vybraným americkým filmům se v zásadě daří mafiánské bossy představit jako charakterově složitě, ambivalentní, komplexní postavy, na nichž lze zahlédnout, alespoň při pohledu z jisté perspektivy, i eticky pozitivní stránky, jako je starost o zabezpečení a spokojenost vlastní rodiny a komunity. IS správně poukazuje na to, že některým proslulým filmovým „kmostrům“ tak nelze upřít značnou dávku osobního kouzla. Napětí mezi tímto navenek představovaným šarmem a niternou „démoničností“ dotyčných postav je bezesporu fascinující kvalitou, která by se sama o sobě mohla stát předmětem velmi rozsáhlých rozborů. IS k takto komplexní analýze činí ve své práci první, sice rozhodné, řekl bych, že i správně zaměřené, ale ne všude argumentačně zcela pevné kroky. Některé pasáže vzbuzují i při pozorném čtení spíše pocit, co jimi IS chce sdělit, než bezpečné vědomí přesné a dotažené formulace.

IS vcelku zevrubně rozebírá syžety a psychologické profily hlavních i některých vedlejších postav v trojici českých pokusů o mafiánský žánr (Příběh kmotra, Gangster Ka, Gangster Ka: Afričan). Ne vždy se mu přitom daří s dostatečnou určitostí rozlišovat mezi konkrétním hodnocením kvalit filmové postavy a obecným vyhodnocením etického rozměru lidských skutků. Svou základní hypotézu, totiž že postavy bossů jsou v českých snímcích představeny namnoze trivializujícím, jednorozměrným způsobem, čímž dalece zaostávají za svými americkými předobrazy, nicméně dotvrzuje vcelku přesvědčivě množstvím příkladů. Ploché pojetí postav, jejichž jednání postrádá věrohodnou motivaci, názorně ukazuje na všech protagonistech i na některých postavách vedlejších. V závěru zmiňuje vlastní úžas nad

zjištěním, jak málo stačí, aby se postava zvýrazněním třeba jen jediného pozitivního rysu, například určitého utilitaristického momentu v jejím chování, stala výrazně sympatičtější. Při četbě ISovy práce bohužel nezdědka klopýtáme o věty, které by bylo třeba formulačně dotáhnout (např.: „Osobně rasismus či antisemitismus u filmových hrdinů vidíme často“), novotvary z nepozornosti („antagonistický obraz hlavního hrdiny“) i nepříliš přiléhavá obrazná vyjádření („v samotném filmu jsou zarytá semínka k mým argumentům“). Z ryze formálních aspektů nelze přejít mlčením občasná vyšinutí ze slovesné či předložkové vazby, chybné koncovky či prohřešky vůči interpunkci, jejichž výskyt sice není extrémně vysoký, ale zbytečně kazí celkový dojem.

Na ISově práci oceňuji její průkopnický ráz i osobitou, v jistém smyslu i kontroverzní perspektivu a mám za to, že pokud by autor přípravě a psaní práce věnoval více času, mohl by její kvalitu podstatně zvýšit formulačním doladěním a při pečlivější finální redakci i vymýcením zmíněných formálních prohřešků. Navrhuji práci k obhajobě s výše uvedeným hodnocením.

5. 2. 2023 Marek Vajchr, KSD